

Втори доклад

по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда в резултат от прилагането на оперативна програма „Околна среда 2014 - 2020 г.”

(за периода 16.06.2018 - 30.06.2021 г.)

Главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“
Министерство на околната среда и водите

Съдържание

1.	Обща информация за ОПОС 2014-2020 г.....	4
2.	Изменения на ОПОС 2014-2020 г. в контекста на мерките по наблюдение и контрол ..	5
3.	Изпълнение на ОПОС 2014-2020 г. към 30.06.2021 г.	7
3.1.	Информация за обявените в периода от 16.06.2018 г. до 30.06.2021 г. процедури за предоставяне на БФП.	8
3.2.	Информация за Финансово изпълнение на ОП „Околна среда“ 2014-2020 г.	12
4.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПОС 2014-2020 г.....	12
4.1.	Мерки за изпълнение при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.....	13
4.2.	Информация за напредъка по индикаторите, определени в ОПОС 2014-2020 г....	18
4.3.	Таблица № 4 Стойности на специфични за процедурите показатели, които имат отношение към <i>Мерките за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.</i>	23
4.4.	Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол, съгласно т. II от Становище по ЕО № 15-9/2014 г.....	26
5.	Цялостно въздействие на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“	40
6.	Заклучение за въздействието върху околната среда и човешкото здраве в резултат от прилагането на ОПОС 2014-2020 г. за периода 16.06.2018 - 30.06.2021 г.	43

СПИСЪК С АБРЕВИАТУРИ

СЪКРАЩЕНИЕ	ПЪЛНО НАИМЕНОВАНИЕ
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда и води
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
ОВОС	Оценката на въздействието върху околната среда
ОС	Оценка на съвместимостта
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие по Натура 2000
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ПО	Приоритетна ос
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ФПЧ	Фини прахови частици
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РЗИ	Регионална здравна инспекция
НСИ	Национален статистически институт
ВОМР	Водено от общностите местно развитие

ВЪВЕДЕНИЕ

В рамките на предварителната оценка на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г. ” (ОПОС 2014-2020 г.) е извършена Екологична оценка (ЕО) в съответствие с разпоредбите на Глава шеста на Закона за опазване на околната среда и изискванията на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми. В резултат на процедурата, от министъра на околната среда и водите е издадено Становище по екологична оценка № 15-9/2014 г., с което програмата е съгласувана. В Становището по екологична оценка са поставени мерки и условия, задължителни за съобразяване, които са разпределени в две основни групи:

- I. Мерки и условия за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия, които включват:
 - A. Мерки за отразяване в окончателния вариант на ОПОС 2014-2020 г.
 - Б. Мерки за изпълнение при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.
- II. Мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.

Съгласно мярка II.1 от Становището по екологична оценка Главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“ (ГД ОПОС), която е Управляващ орган на програмата, следва да изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на ОПОС 2014-2020 г., включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на програмата на всеки 3 години от нейното прилагане.

ОПОС 2014-2020 г. е одобрена от Европейската комисия на 15.06.2015 г. и тази дата се счита за начало на прилагането на програмата.

В изпълнение на посочената мярка II.1, за **периода 16.06.2018 – 30.06.2021 г.** от прилагането на програмата е разработен настоящият **Доклад по наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.**

1. Обща информация за ОПОС 2014-2020 г.

ОПОС 2014-2020 г. е една от оперативните програми на Република България, изготвена в изпълнение на *Стратегия Европа 2020 на Европейския съюз за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж*. Програмата е насочена предимно към изпълнение на приоритета за устойчив растеж на Стратегия Европа 2020 и по-специално на следните елементи от определението за устойчив растеж:

- изграждане на по-конкурентоспособна нисковъглеродна икономика, в която ресурсите се използват по ефикасен и устойчив начин;
- опазване на околната среда, намаляване на емисиите и предотвратяване на загубата на биоразнообразие;
- възползване от водещата позиция на Европа при разработването на нови екологични технологии и производствени методи.

ОПОС 2014-2020 г. допринася и за изпълнението на „Европа за ефективно използване на ресурсите“ – една от двете водещи инициативи за устойчив растеж в рамките на Стратегия „Европа 2020“.

По отношение на националните рамкови документи програмата е с принос към изпълнението на *Националната програма за развитие: България 2020* и по-конкретно към създаването на условия за опазване и подобряване на околната среда в регионите, адаптиране към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси. ОПОС 2014-2020 г. подпомага постигането на устойчиво развитие на районите и общините в страната за подобряване на техническата инфраструктура във водния сектор, ефективното управление на отпадъците, предотвратяването на негативните последици от изменението на климата, опазване, поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие.

Дейностите са насочени към подобряване качеството на водоснабдителните услуги, изграждане и модернизиране на канализационната система в населените места, ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологосъобразно обезвреждане. Специално внимание е отделено на превенцията на риска от наводнения, бедствия и аварии на територията на регионите и създаване на национална система за ранно предупреждение и оповестяване на регионално и местно ниво с цел своевременно информиране и повишаване ефективността на защита на населението при бедствия и аварии.

Разпределянето на средствата по ОПОС 2014-2020 г. е основано на идентифицираните национални нужди, които могат да бъдат адресирани със средства от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие, както и от произтичащите от европейското законодателство ангажименти за страната. В резултат са определени следните приоритетни оси (ПО) за интервенции на програмата:

- ПО 1 „Води“;
- ПО 2 „Отпадъци“;
- ПО 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“

- ПО 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“;
- ПО 5 „Подобряване на качеството на атмосферния въздух“;
- ПО 6 „Техническа помощ“.

Програмата е изцяло с насоченост към опазване на околната среда и човешкото здраве. Съгласно Доклада за екологична оценка, въз основа на който е постановено Становище по ЕО № 15-9/2014 г. на министъра на околната среда и водите, като потенциал за евентуално негативно въздействие имат проектите, включващи строителство и последваща експлоатация на обекти и съоръжения по ПО от 1 до 5, поради което настоящият доклад се фокусира основно върху анализ на въздействието на интервенциите по тези оси.

2. Изменения на ОПОС 2014-2020 г. в контекста на мерките по наблюдение и контрол

В настоящата точка са описани само измененията на ОПОС 2014-2020 г., които дават пряко или косвено отражение върху стойностите и изпълнението на индикаторите по програмата и евентуално биха се отразили на мерките за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.

В тази връзка, в периода от 16.06.2018 г. до 30.06.2021 г. са процедирани следните изменения на програмата:

- **Изменението от 2018 г.** е в две направления:
 - Промени по Приоритетна ос 5, които са в резултат на приключване изпълнението на Плана за действие по Общо предварително условие № 7 „Статистически системи и показатели за резултатите“ и установените базова година, базова стойност и целева стойност на показателите за резултат на приоритетната ос. Отпада показателят за резултат „Количество на NOx“, определя се базова стойност на показателя за резултат „Количество на ФПЧ₁₀“ от 7 347,71 т/год. Базовата година за показателя за резултат се променя на 2011 г., а целевата стойност на показателя за резултат „Количество на ФПЧ₁₀“ е определена на 7 017,71 т/год.
- **Изменението на ОПОС през 2019 г.** е по няколко направления, като единствената промяна, която би засегнала изпълнението на индикаторите по програмата и евентуално биха се отразили на мерките за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве се състои в:
 - Разширяване обхвата на мерките, финансирани по ПО 2, пилотно и с демонстрационна цел е включена нова мярка за изграждане на инсталации за рециклиране на строителни отпадъци и мярка за рекултивация на депа.
- **През 2020 г.** ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ е изменена веднъж. Основните промени са следните:

Приоритетна ос 1:

 - Базовата стойност на индикатора за резултат 1.1. „Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото

законодателство“ се изменя от 196 271 екв. ж. на 0 екв. ж., а целевата стойност – от 1 669 655 екв. ж. на 1 900 000 екв. ж.;

- Целевата стойност (към 2023 г.) на индикатор за изпълнение CO18 „Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ се изменя от 220 000 на 1 800 000 лица;
- Целевата стойност (към 2023 г.) на индикатор за изпълнение CO19 „Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчни води“ се изменя от 1 473 384 екв. ж. на 1 900 000 екв. ж.;
- Целевата стойност (към 2023 г.) на индикатор за изпълнение 1.4. „Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ“ се изменя от 16 броя на 25 броя.

Приоритетна ос 2:

- Прецизирано е наименованието на индикатора за резултат 2.1 „Количество на депонираните битови отпадъци“ на „Намалено количество на депонираните битови отпадъци“ с промяна на базовата и целева стойност, съответно на 0 тона - базова и 650 000 тона – целева стойност (от 285 000 тона: разликата между 2 323 000 базова и 2 038 000 тона целева стойност);
- Целевата стойност на индикатора за изпълнение CO17 „Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци“ се актуализира от 105 000 т. на 240 000 т.;
- Включва се нов индикатор за резултат 2.4. „Завършена техническа рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС във връзка с постановено Решение на Съда на Европейския съюз от 16.07.2015 г. по дело C-145/14“, с мерна единица – брой; категория регион – по-слабо развит. Базова стойност (при базова година 2019 г.) – 0 и целева стойност (към 2023 г.) на новия индикатор – 57.

Приоритетна ос 4: Целевата стойност на индикатора за резултат **4.2 „Население в риск от свлачища“** се изменя от 460 000 лица на **300 000 лица**, което отразява намаленото население в риск, попадащо в обхвата на свлачищните обекти, по които се интервенира в рамките на проектите със сключени договори за безвъзмездна финансова помощ (БФП) и въз основа на анализ на проектите в оценка.

Приоритетна ос 5:

- Целевата стойност на индикатора за резултат 5.1 „Количество на ФПЧ₁₀“ се променя от 7 017,71 т/г на 7 001,15 т/г.;
- Изменя се индикаторът за изпълнение 5.3 „Население, обхванато от мерките за намаляване на количествата на ФПЧ₁₀ и NOx“ се актуализира, като от 1 300 000 лица се изменя на 3 000 000 лица.;
- Целевата стойност (към 2023 г.) на индикатора за изпълнение 5.4 „Проекти, насочени към намаляване количествата на ФПЧ₁₀ и NOx“ се актуализира, като от 5 броя се изменя на 19 броя.

Други:

- На основание чл. 30 (1) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 е актуализирано финансовото разпределение между приоритетните оси, като промяната се отразява и на целевите стойности към 2023 г. на индикаторите за резултат и изпълнение по приоритетните оси;
- Във връзка с взето решение на национално ниво за преразпределяне на приноса от Европейските структурни и инвестиционни фондове чрез прехвърляне на средства между оперативните програми в подкрепа на мерки за минимизиране на отрицателните последици от разпространението на COVID-19 и инвестиционната инициатива на ЕС в отговор на коронавируса, е намален финансовият ресурс в размер на 35 715 271,78 евро (69 853 000 лв.) и пренасочен към оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.“ – 10 430 354,38 евро (20 400 000 лв.) по линия на Кохезионния фонд (в изпълнение на РМС № 319/11.05.2020 г., в допълнение на РМС № 256/14.04.2020 г.) и 25 284 917,40 евро (49 453 000 лв.) по линия на Европейския фонд за регионално развитие (в изпълнение на РМС № 256/14.04.2020 г.).

3. Изпълнение на ОПОС 2014-2020 г. към 30.06.2021 г.

Изпълнението на програмата върви с очакваните за този етап темпове, като договорените средства са близо 100%. Реализирано е наддоговаряне на ресурса по някои от приоритетите, причина за което са очакваните икономии по проектите (отчетени най-вече след финализиране на обществените поръчки за избор на изпълнител на проектните дейности).

С добри темпове, имайки предвид етапа на изпълнение на програмата, се извършва и верификацията на подадените от страна на бенефициентите искания за възстановяване на средства. С оглед профила на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“, изпълнението на проектите е по-продължително от процедурна гледна точка и по-времеемко физически в сравнение с проекти, които не включват изграждане на инфраструктура. Разходите са допустими за възстановяване, ако са извършени в срока за допустимост, а именно до 31.12.2023 г.

Забавяне може да бъде отбелязано единствено по най-малката в бюджетно отношение приоритетна ос „Натура 2000 и биоразнообразие“. Тя обаче бележи най-бързи темпове в последната година по отношение обявяването на процедури и сключването на административни договори/ издаването на заповеди за предоставяне на БФП. Имайки предвид естеството на дейностите по оста, които не предвиждат изграждане на т. нар. тежка инфраструктура, се планира първоначално генерираното изоставане по реалното изпълнение на проектите по ПОЗ да бъде компенсирано.

3.1. Информация за обявените в периода от 16.06.2018 г. до 30.06.2021 г. процедури за предоставяне на БФП.

3.1.1. Приоритетна ос 1 „Води“

BG16M1OP002-1.016 „Изграждане на ВиК инфраструктура“

Общ брой договори	13 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	1,15 млрд. лв.

BG16M1OP002-1.017 „Подготовка и разработване на трети цикъл планове за управление на речните басейни за периода 2022-2027 г.“

Общ брой договори	1 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	24 млн. лв.

BG16M1OP002-1.018 „Подпомагане на регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК – етап 2“

Общ брой договори	1 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	22,8 млн. лв.

BG16M1OP002-1.019 „Доизграждане и оборудване на мрежите за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води“

Общ брой договори	1 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	15 млн. лв.

BG16M1OP002-1.020 „Изграждане на ВиК инфраструктура в Столична община“

Поканата е публикувана на 11.06.2021 г. Към периода на докладване предстои внасяне на проектно предложение от страна на Столична община. Стойността на процедурата е в размер на 97 млн. лв.

Към периода на докладване (30.06.2021 г.), в рамките на приоритетна ос 1 „Води“, от старта на програмата, са изпълнени¹ 14 проекта на стойност 338,4 млн. лв., като 11 от тях са със статус „приключили“², с общ размер на БФП от 260,9 млн. лв.

¹ Под „изпълнен“ се разбира, че бенефициентът е подал окончателно искане за средства за извършените по проекта дейности

²Под „приключил“ проект се разбира документално приключен, с окончателно верифицирани разходи от УО

3.1.2. Приоритетна ос 2 „Отпадъци“

BG16M1OP002-2.009 „Изпълнение на демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците“

Общ брой договори	32 (31 в изпълнение и 1 прекратен)
Обща стойност БФП	10,97 млн. лв. (в изпълнение)

BG16M1OP002-2.010 „Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело C-145/14“

Общ брой договори	54 (54 в изпълнение)
Обща стойност БФП	120,9 млн. лв.

Към периода на докладване (30.06.2021 г.), в рамките на приоритетна ос 2 „Отпадъци“, от старта на програмата, са изпълнени³ 12 проекта на стойност 57,4 мл. лв., като 8 от тях са със статус „приключили“⁴, с общ размер на БФП от 33 млн. лв.

3.1.3. Приоритетна ос 3 „НАТУРА 2000 и биоразнообразие“

- BG16M1OP002-3.008 МИГ Поморие Мярка 6 „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата НАТУРА 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Поморие”
- BG16M1OP002-3.009 „МИГ Тутракан-Сливо поле“, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“ (Прекратена)
- BG16M1OP002-3.010 МИГ Свиленград Ареал, „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Свиленград Ареал”
- BG16M1OP002-3.011 Сдружение „МИГ Хисаря“, Мярка 9 от СВОМР - „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата НАТУРА 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Хисаря”
- BG16M1OP002-3.012 МИГ „Стамболово – Кърджали 54 „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ „Стамболово – Кърджали 54“
- BG16M1OP002-3.013 МИГ Белене-Никопол, Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Белене-Никопол (Прекратена)
- BG16M1OP002-3.014 МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“ (Прекратена)
- BG16M1OP002-3.015 „Изпълнение на приоритетни мерки във влажни зони“
- BG16M1OP002-3.016 „Мерки за подобряване на природозащитното състояние на птици“

³ Под „изпълнен“ се разбира, че бенефициентът е подал окончателно искане за средства за извършените по проекта дейности

⁴Под „приключил“ проект се разбира документално приключен, с окончателно верифицирани разходи от УО

- BG16M1OP002-3.017 МИГ Самоков „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Самоков“
- BG16M1OP002-3.018 „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата НАТУРА 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Тунджа“
- BG16M1OP002-3.019 „Споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България
- BG16M1OP002-3.020 „Изготвяне/актуализиране на планове за действие за видове“
- BG16M1OP002-3.021 „Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания“
- BG16M1OP002-3.023 МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“ (Прекратена)
- BG16M1OP002-3.027 „Мерки за подобряване на природозащитното състояние на птици – 2“
- BG16M1OP002-3.028 МИГ Свиленград Ареал, „Подобряване на природозащитното състояние на видове в мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Свиленград Ареал-2”
- BG16M1OP002-3.029 „МИГ Тутракан-Сливо поле", Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“
- BG16M1OP002-3.030 МИГ Белене-Никопол „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР в територията на МИГ Белене-Никопол“
- BG16M1OP002-3.031 „Споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България – 2“
- BG16M1OP002-3.032 МИГ „Дряново - Трявна - в сърцето на Балкана“, Мярка 109 ОПОС „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР“
- BG16M1OP002-3.033 „Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания - 2“

Общ брой договори	74 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	55,13 млн. лв.

Към периода на докладване (30.06.2021 г.), в рамките на приоритетна ос 3 „НАТУРА 2000 и биоразнообразие“, от старта на програмата, са изпълнени⁵ 11 проекта на стойност 4,6 млн. лв., като 4 от тях са със статус „приключили“⁶, с общ размер на БФП от 1,35 млн. лв.

⁵ Под „изпълнен“ се разбира, че бенефициентът е подал окончателно искане за средства за извършените по проекта дейности

⁶Под „приключил“ проект се разбира документално приключен, с окончателно верифицирани разходи от УО

3.1.4. Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

BG16M1OP002-4.006 „Интегриране, надграждане и оптимизация на процесите по превенция, готовност и реагиране на рискове от природен характер“

Общ брой договори	1 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	20 млн. лв.

Към периода на докладване (30.06.2021 г.), в рамките на приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“, от старта на програмата, са изпълнени 8 проекта на стойност 8,4 млн. лв., като 5 от тях са със статус „приключили“, с общ размер на БФП от 4,58 млн. лв.

3.1.5. Приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“

BG16M1OP002-5.003 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух“

Общ брой договори	8 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	111,44 млн. лв.

BG16M1OP002-5.004 „Мерки за адресиране на транспорта като източник на замърсяване на атмосферния въздух“

Общ брой договори	12 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	500 млн. лв.

BG16M1OP002-5.005 „Разработване/Актуализация на общинските програми за качеството на атмосферния въздух – 2“

Общ брой договори	4 (в изпълнение)
Обща стойност БФП	320 хил. лв.

Към периода на докладване (30.06.2021 г.), в рамките на приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“, от старта на програмата, са изпълнени⁷ 21 проекта на стойност 3,64 млн. лв., като всички са със статус „приключили“⁸.

⁷ Под „изпълнен“ се разбира, че бенефициентът е подал окончателно искане за средства за извършените по проекта дейности

⁸Под „приключил“ проект се разбира документално приключен, с окончателно верифицирани разходи от УО

3.2. Информация за Финансово изпълнение на ОП „Околна среда“ 2014-2020 г.

Таблица 1: Финансово изпълнение на ОП „Околна среда“ 2014-2020 г. към 30.06.2021 г.

Приоритетна ос	Бюджет (обща сума)	Договорени суми (БФП)			Верифицирани разходи	
	Общо в лв.	бр. проекти	Общо в лв.	% от бюджета	Сума в лв.	% от бюджета
Приоритетна ос 1 „Води“	1 592 112 770	42	2 054 449 848	109,70%	623 777 302	33,30%
Приоритетна ос 2 „Отпадъци“	489 767 309	120	648 905 977	112,60%	207 056 568	35,90%
Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“	115 182 744	91	122 339 983	90,30%	21 829 314	16,10%
Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“	117 276 851	17	131 094 582	95,00%	54 754 586	39,70%
Приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“	490 438 155	41	614 919 811	106,60%	263 363 095	45,60%
Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“	79 027 320	20	63 531 035	68,30%	49 418 923	53,20%
Общо	2 883 805 150	331	3 635 241 236	97,08%	1 220 199 788	37,30%

Източник: База данни на УО на ОПОС

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПОС 2014-2020 г.

Изпълнението на мерките и условията за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия при прилагането на ОПОС 2014-2020 г. се осигурява като при разработване на насоките за кандидатстване по процедури по съответните приоритетни оси се залагат необходимите изисквания и критерии за проектните предложения за опазване на околната среда и човешкото здраве (т. I, Б от Становище по ЕО № 15-9/2014 г.).

4.1. Мерки за изпълнение при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.

Инвестиционни предложения, планове, програми или проекти, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) и оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитени зони (по реда на Закона за биологичното разнообразие) да се одобряват по реда на съответния специален закон само след решение/становище за одобряване/съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията и мерките в съответния административен акт.

Начин на изпълнение: Мярката се изпълнява, като в насоките за кандидатстване по процедурите по ОПОС 2014-2020 г. се включват едно или повече от следните изисквания, в зависимост от допустимите дейности по съответната процедура:

- критерии за оценка на проектните предложения (в зависимост от конкретната процедура критериите са с различна формулировка) – напр. *Проектното предложение съответства на описанието на инвестиционното предложение в издаденото решение по ОВОС/решение за преценяване на необходимостта от ОВОС и е съобразено с условията и мерките на това решение* (критерият е за допустимост - одобрен от Комитета за наблюдение на ОПОС 2014-2020 г. и приложен при всички процедури, за които това е приложимо, например процедури „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци“, „Изпълнение на ранни ВиК проекти“ и др.), Предоставено е Решение по ОВОС/Решение за преценяване на необходимостта от ОВОС (критерий за административно съответствие, приложен при оценяване на подадени проектни предложения по процедура „Изпълнение на ранни ВиК проекти“);
- изискване, заложено в насоки за кандидатстване по процедури, за които е приложимо: *съобразяване на мерките от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. на министъра на околната среда и водите, с което е съгласувана ОПОС 2014-2020 г.*;
- изискване, заложено в насоки за кандидатстване по процедури, за които е приложимо: *съобразяване на условията и мерките от решение, с което е постановено да не се извършва ОВОС, или решение по ОВОС за инвестиционно предложение, включващо дейностите по проектното предложение;*
- като **допустими за финансиране дейности** в насоките за съответните процедури, за които това е приложимо, се включва *провеждането на изискващите се процедури по ЕО, ОВОС и ОС* – напр. в насоките за кандидатстване по процедури „Разработване/актуализация на общинските програми за качество на атмосферния въздух“, „Подпомагане на регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК“ и др.

Да се разработят и прилагат екологични критерии за допустимост и приоритетност при избора на проекти за финансиране.

Начин на изпълнение: В насоките за кандидатстване, за процедури, за които това е приложимо, се включват изисквания за съобразяване на проектните предложения с приложимите критерии от „Насоки за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове - фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 - 2020г.“, достъпни на [http://ope.moew.government.bg/files/useruploads/files/1_от_PMC\).pdf](http://ope.moew.government.bg/files/useruploads/files/1_от_PMC).pdf). По този начин се осигурява съответствието на проектните предложения с относимите екологични критерии.

Екологични критерии за приоритетност при избора на проекти за финансиране са приложими за процедурите за конкурентен подбор на проектни предложения, като в насоките за кандидатстване по тези процедури се залагат такива критерии – напр. към критериите за Техническа и финансова оценка в насоките за кандидатстване по процедура „Проектиране и изграждане на компостиращи инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, вкл. осигуряване на необходимото оборудване и на съоръжения и техника за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци“ са включени екологични критерии, чрез които се приоритизира изборът на проекти за финансиране.

В насоките за кандидатстване по процедури по ос 2 „Отпадъци“, чрез които се предвижда финансиране на компостиращи инсталации на зелени и/или и инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, е включено изискване да се представи *Анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците*, въз основа на четири групи критерии – екологични, икономически, финансови и технически. Екологичните критерии включват оценяване спрямо местоположението на потенциалните площадки за допълнителна инфраструктура спрямо граници на защитени територии, спрямо граници на зони от мрежата Натура 2000, спрямо райони със значителен потенциален риск от наводнения, спрямо водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване и на водовземни съоръжения за минерални води, спрямо регистрирани свлачища, спрямо обекти, подлежащи на здравна защита. Към т.нар. икономически критерии са включени изисквания за остойностяване и оценка на емисии на CO₂ и на шумови емисии. УО на ОПОС подпомогна бенефициентите, като подготви Указания за изготвянето на *Анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците*.

Да се осигури изпълнението на дейности по Националния план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки за периода 2012-2014 г., приложими за съответния проект (напр. използване на рециклирана хартия и електронни носители за документацията по проектите)

Начин на изпълнение: Предвид, че Националният план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки за периода 2012-2014 г. е с приключил планов период, не се прави препратка към него в насоките за кандидатстване по процедури по ОПОС 2014-2020 г.

В насоките за кандидатстване, за процедури, за които това е приложимо, се включва изискване „Проектното предложение е препоръчително да предвиди възлагане на зелена/и обществена/и поръчка/и, например чрез използването на рециклирана хартия и електронни носители на информация. Информацията относно възможностите за прилагане на изискванията за възлагане на зелени обществени поръчки се съдържа на интернет страницата на Агенцията по обществени поръчки (www.aop.bg) и на интернет страницата на Европейската комисия (http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm)“.

Приоритетно да се финансират проекти, предвиждащи мерки за енергийна и ресурсна ефективност.

Начин на изпълнение: Критерии за приоритетно финансиране на проекти, в т.ч. по отношение на предвиждането на мерки за енергийна и ресурсна ефективност, са приложими за процедурите с конкурентен подбор на проектни предложения, като в насоките за кандидатстване по тези процедури се залагат такива критерии – напр. един от представените към начина на изпълнение на мярка 2 по-горе критерии е „В проектното предложение са предвидени мерки за ресурсна и/или енергийна ефективност - да – 5 точки; - не – 0 точки.“.

При проучванията, одобряването и разрешаването на инвестиционните предложения, имащи отношение към водите, да бъдат съобразявани и спазвани и:

- изискванията на чл. 156е, ал.1 и ал.2 от Закона за водите;
- съответните Планове за управление на речните басейни;
- режимите на защитените територии, определени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление; режимите на защитените зони, определени със заповедите по чл. 12, ал. 6 от ЗБР и утвърдени планове за управлението им;
- режимите на зоните за защита на водите, определени по чл. 119а от Закона за водите;
- изискванията за здравна защита на селищната среда; • съществуващите обекти, подлежащи на здравна защита.

Начин на изпълнение: В насоките за кандидатстване, за процедури, които включват като допустими дейности, имащи отношение към водите, се поставят условия за спазване на посочените изисквания.

За процедура „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“ в насоките за кандидатстване е включено самостоятелно приложение - Указания на Управляващия орган на ОПОС 2014-2020 г. за изготвяне на анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците и две приложения към тях. В едното приложение се съдържат екологични критерии (местоположение спрямо границите на защитени територии, защитени зони, райони със значителен потенциален риск от наводнения, водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване и на водовземни съоръжения за минерални води, регистрирани свлачища, обекти, подлежащи на здравна защита, емисии на CO₂, шумови емисии), които кандидатът да приложи по отношение на избора на местоположение

на потенциални площадки за допълнителна инфраструктура. Изготвянето и представянето на такива анализи, приети с решение на Общо събрание на съответното регионално сдружение за управление на отпадъците, е включено като задължително изискване за етапа на кандидатстване, като се оценява чрез критерий за оценка на административно съответствие и/или допустимост.

В допълнение, в рамките на процедурите по ОВОС, ЕО и/или ОС, компетентните органи по околна среда поставят конкретни изисквания във връзка със спазването на разпоредбите на Закона за водите, допустимостта спрямо ПУРБ и ПУРН, за спазване на изискванията на здравна защита на селищната среда, в т.ч. съобразяване и предприемане на мерки за осигуряване на качество на околната среда и ограничаване на евентуални негативни въздействия върху близко разположените обекти, подлежащи на здравна защита.

Проектите за развитие на зелена инфраструктура да се придружават от съответните анализи и прогнози на рисковете за околната среда и здравето на хората, и да са изготвени в съответствие с Предварителната оценка на риска от наводнения и ПУРН 2016-2021 г.

Начин на изпълнение: Съобразява се при приложимост.

Да се финансират проекти, ако са изпълнени изискванията по отношение на:

- водовземането от източниците за водоснабдяване с води за питейно-битови цели (питейно-битово водоснабдяване);***
- определяне на санитарно-охранителни зони около водоизточниците;***
- заустването на отпадъчни води.***

Начин на изпълнение: В насоките за кандидатстване, за процедури, които включват като допустими дейности, включващи водовземане, заустване и дейности, засягащи водоизточници, се поставят такива изисквания към проектите. Изисквания по отношение на водовземане, заустване и санитарно-охранителните зони около водоизточници се поставят и от Басейновите дирекции, в рамките на процедурите по ОВОС, ЕО и/или ОС за проектните предложения.

При реализиране на проекти по Приоритетни оси 1 и 2 да се предвиждат подходящи мерки за ограничаване на шума (организационни, градостроителни, строително - акустични), в етапи: проектиране, строителство и експлоатация.

Начин на изпълнение: В насоките за кандидатстване по процедури по ос 1 и ос 2, включващи дейности, генериращи шум, се записват такива изисквания - напр. един от представените към начина на изпълнение на мярка Б.2 по-горе критерии е „Проектното предложение анализира потенциални шумови въздействия и включва, при необходимост, подходящи мерки за ограничаване на шума (организационни, градостроителни, строително - акустични), в етапи: проектиране, строителство и експлоатация“.

За процедура „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“ в насоките за кандидатстване е включено самостоятелно приложение - *Указания на Управляващия орган на ОПОС 2014-2020 г. за изготвяне на анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за*

управление на отпадъците и две приложения към тях. В едното приложение се съдържат екологични критерии (в т.ч. за шумови емисии), които кандидатът да приложи по отношение на избора на местоположение на потенциални площадки за допълнителна инфраструктура.

В допълнение, конкретни изисквания за предприемане на мерки за ограничаване на шума се поставят от компетентните органи в рамките на процедурите по ОВОС и ЕО за проектните предложения.

Ограничаване на почвеното запечатване извън урбанизираните територии при определяне на площадки за реализиране на проектите по приоритетна ос 1 и приоритетна ос 2.

Начин на изпълнение: Изборът на конкретна територия за реализиране на площни обекти по ос 1 и ос 2 се прави въз основа и на екологични критерии и при разглеждане и сравняване на варианти. В рамките на процедурите по ОВОС, ЕО и/или ОС се избира най-екологосъобразният вариант, в т.ч. по отношение на местоположение на съоръжението.

В повечето случаи проектите по приоритетна ос 1 за ПСОВ и други площадкови обекти са за реконструкция, рехабилитация, модернизация на съществуващи обекти, т.е. ограничено е почвеното запечатване извън урбанизирани територии.

За проектите по ос 2 в насоките за кандидатстване са разписани препоръки по възможност инсталация/съоръжение за компостиране/предварително третиране на битови отпадъци/анаеробно третиране да обслужва повече от една община, с което се ограничава заемането на допълнителни нови територии, съответно запечатването на почви.

Рекултивация на нарушени терени, засегнати при строителството на обекти по приоритетна ос 1 и приоритетна ос 2.

Начин на изпълнение: Възстановяването на нарушените терени, засегнати от строителството е част от дейностите по изпълнение на съответните проекти и представлява допустима за финансиране дейност.

При реализиране на дейностите по управление на отпадъците, свързани с изграждане на инсталации и съоръжения за отпадъци, да се осъществява ефективен контрол за прилагането на мерки за ограничаване и предотвратяване на емисии на замърсители в околната среда.

Начин на изпълнение: Изисквания за контрол за прилагането на мерки за ограничаване и предотвратяване на емисии на замърсители в околната среда се поставят в документацията за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на дейностите по строителство. Съответно всеки кандидат-изпълнител е ангажиран с изпълнението на необходимите мерки по време на строителството – контролът се осъществява от независим Строителен надзор. След пускане на съоръженията/инсталациите в експлоатация, отговорен за контрола е собственика/оператора.

За фазата на строителство на проектите да се прилагат мерки за ограничаване на запрашаването, шума, за законосъобразно управление на строителните отпадъци.

Начин на изпълнение: Изисквания за контрол за прилагането на мерки за ограничаване на запрашаването и шума, както и за законосъобразно управление на строителните отпадъци се поставят в документацията за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на дейностите по строителство. Съответно всеки кандидат-изпълнител на строителните дейности е ангажиран с изпълнението на необходимите мерки по време на строителството – контролът се осъществява от независим Строителен надзор.

В заключение, мерките от т.І на Становище по ЕО № 15-9/2014 г. се прилагат за всички приложими процедури и проекти по ОПОС 2014-2020 г.

Точка II от Становище по екологична оценка № 15-9/2014 г. на министъра на околната среда и водите относно „Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ постановява „Мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.“. Съгласно т. II, подточка 1. тяхното изпълнение следва да се докладва от ГД ОПОС на всеки три години от прилагането на Програмата и да се представя за одобрение на дирекция „Превантивна дейност” в МОСВ.

Съгласно условие 2 към т. II на Становището, наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на ОПОС 2014-2020 г. се извършват въз основа на индикаторите, определени в проекта на ОПОС и на допълнителните мерки и индикатори, съгл. таблицата в т. II, 2. от Становището по ЕО.

4.2. Информация за напредъка по индикаторите, определени в ОПОС 2014-2020 г.

В раздела са представени индикаторите, проследявани по програмата, групирани по следния начин:

- Стойности на **специфичните за програмата показатели за резултат** по специфични цели - **Таблица № 2**, като в съответствие с установената честота на отчитане, същите се отчитат и докладват през 2019 г., 2021 г. и 2023 г.;
- Стойности на **общи и специфични за програмата показатели за изпълнението**, като са представени стойностите към 2015 г. (годината на одобрение на ОПОС 2014-2020), 2017 г. (последната отчетена година в предходния доклад) и 30 юни 2021 г. – датата, към която е актуален настоящият доклад – **Таблица № 3**;
- Стойности на **специфични за процедурите показатели**, които имат отношение към *Мерките за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.* като са представени стойностите към 2015 г. (годината на одобрение на ОПОС 2014-2020), 2017 г. (последната отчетена година в предходния доклад) и 30 юни 2021 г. – датата, към която е актуален настоящият доклад - **Таблица № 4**.

Таблица № 2 Стойности на специфичните за програмата показатели за резултат по специфични цели (СЦ)

Забележка: Постигнатият напредък по изпълнението на показателите за резултат се докладва през 2019 г., 2021 г. и 2023 г.

ID	СЦ/Показател	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
	ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ВОДИ“							
	Специфична цел 1 Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси							
1.1	Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство	екв. ж.	0	1 669 655 ⁹	0	0	231 780	14%
	Специфична цел 2 Подобряване оценката на състоянието на водите							
1.2	Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние	брой	90	140	0	0	0	0
1.3	Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние	брой	153	173	0	0	0	0
	ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОТПАДЪЦИ“							
	Специфична цел 1 Намаляване на количеството депонирани битови отпадъци							
2.1.	Количество на депонираните битови отпадъци	тонове	650 000 ¹	0 ¹	0	0	82 060	12,6 %
2.4.	Завършена техническа рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС във връзка с постановено Решение на Съда на Европейския съюз от 16.07.2015 г. по дело C-145/14.	брой	0	57	0	0	1	1,8%
	ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“							
	Специфична цел 1 Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Natura 2000 ¹⁰							
3.1	Видове с подобро природозащитно състояние	%	48,36% от видовете са в благоприятно състояние към 2013 г.	49,18% с подобрени или запазени благоприятни оценки на	0	0	0	0

⁹ Стойности след последното изменение на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ от 2020 г.

¹⁰ Показателите за резултат: „Видове с подобро природозащитно състояние“, Видове птици с подобро състояние“ и „Местообитания с подобро природозащитно състояние“ ще бъдат отчетени при приключване на програмата в срока по чл. 141 от Регламент (ЕС) 1303/2013.

ID	СЦ/Показател	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
				природозащитното състояние към края на 2020 г.				
3.2	Видове птици с подобро състояние	%	82,50% от птиците са в благоприятно състояние към 2013 г.	83,33% от птиците са с подобро или запазено сигурно състояние към 2020 г.	0	0	0	0
3.3	Местообитания с подобро природозащитно състояние	%	5,56% от местообитанията са в благоприятно състояние към 2013 г.	7,78% с подобрени или запазени благоприятни оценки на природозащитното състояние към 2020 г.	0	0	0	0
ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА“								
Специфична цел 1 Повишаване защитата и готовността за адекватна реакция на населението при наводнения								
4.1	Райони със значителен потенциален риск от наводнения, в които населението няма готовност за адекватна реакция при наводнения	брой	116	26	0	0	2	2,2%
Специфична цел 2 Повишаване защитата на населението от свлачищни процеси								
4.2	Население в риск от свлачища	лица	520 000	300 000 ¹¹	0	0	12 547	6%
ПРИОРИТЕТНА ОС 5 „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ“								
Специфична цел 1 Намаляване на замърсяването на атмосферния въздух чрез понижаване на количествата на ФПЧ₁₀/NO_x								
5.1	Количество на ФПЧ ₁₀	тона/година	7 347,71	7 001,15 т/г. ² (редуциране с 347 т/г.)	0	0	0	0%
5.2	Количество на NO _x - индикаторът отпада с изменението на ОПОС 2014-2020 от 2018 г.	тона/година						

Източник: ИСУН 2020

¹¹ Стойности след последното изменение на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ от 2020 г.

Таблица № 3 Стойности на общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ВОДИ“							
CO18	Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване	лица	1 800 000 ¹²	0	0	191 451	10,6%
CO19	Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води	екв. ж.	1 900 000 ³	0	16 317 (1,1%)	402 519	21%
1.4	Изградени/реhabилитирани/реконструирани ПСОВ	брой	25 ³	0	1 (6,25%)	13	52%
1.5	Нови/Актуализирани аналитични/програмни/стратегически документи	брой	18	0	8,00 (44,4%)	15	83,3%
ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОТПАДЪЦИ“							
CO17	Твърди отпадъци: Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци	тона/година	240 000 ¹³	0	0	58 645	24,4%
2.2	Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия) ¹⁴	тона/година	180 000	0	0	0	0
ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“							
CO23	Природа и биологично разнообразие: Площ на местообитанията, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	хектари	1 565 668	0	0	3 598,95 ¹⁵	0,23%
3.4	Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	хектари	2 878 749	0	0	0	0

¹² Стойности след последното изменение на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ от 2020 г.

¹³ Стойности след последното изменение на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ от 2020 г.

¹⁴ Индикаторът е заложен във връзка с планираната процедура „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“, по която на 23.7.2021 г. е избран изпълнител за основната дейност. Решението за избор е обжалвано, като КЗК постановява оценката на подадените оферти да бъде преразгледана. Общината обжалва решението на КЗК пред ВАС.

¹⁵ По данни от проектните предложения

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
3.5.	Инвентаризирани защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море	брой	17	0	0	0	0
3.6	Проведени национални информационни кампании	брой	3	0	0	1	33%
3.7	Площ от територията на мрежата Натура 2000 с изградена управленска структура	хектари	4 104 320	0	0	0	
3.8	Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост - <i>показател от вида „основна стъпка за изпълнение“, която е заложена за 2018 г. и е изпълнена на съответния етап</i>	брой	1	0	0	1	100%
ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА“							
CO20	Предотвратяване и управление на риска: Брой жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения	лица	2 750 000	0	0	131 149	5%
4.3	Установени центрове за повишаване на готовността за населението за адекватна реакция при наводнения	брой	6	0	0	3	50%
4.4	Укрепени свлачища	хектара	80	0	0	3,55	4,44%
ПРИОРИТЕТНА ОС 5 „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ“							
5.3	Население, обхванато от мерките за намаляване на количествата на ФПЧ ₁₀ и NO _x	лица	3 000 000 ¹⁶	0	0	0	0
5.4	Проекти, насочени към намаляване на количествата на ФПЧ ₁₀ и NO _x	брой	19 ⁶	0	0	0	0%
5.5.	Подадени проекти, насочени към намаляване количествата на ФПЧ ₁₀ и NO _x	брой	19 ⁶	0	0	19	100%

Източник: ИСУН 2020

¹⁶ Стойности след последното изменение на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“ от 2020 г.

4.3. Таблица № 4 Стойности на специфични за процедурите показатели, които имат отношение към Мерките за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ОПОС 2014-2020 г.

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност, (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ВОДИ“							
	Брой изградени/реконструирани пречиствателни станции за питейни води	брой	3	0	0	0	0
	Лаборатории с подобрен капацитет за мониторинг на химичното състояние	брой	8	0	0	9	112,5%
	Намаляване на физическите загуби на вода – <i>осреднен показател</i>	%	39	0	0	23	59%
	Брой общини, с намаление на физическите загуби на вода	брой	5	0	0	2	40%
	Новоизградени водоснабдителни мрежи	км	1,28	0	0	1,28	100%
	Рехабилитирани/реконструирани/ модернизирани водоснабдителни мрежи	км	57,05	0	0	47,39	83%
	Новоизградени канализационни мрежи (включително колектори)	км	26,8	0	0	19,88	74%
	Рехабилитирани / реконструирани /модернизирани канализационни мрежи (включително колектори)	км	23,71	0	0	18,08	76,3%
ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОТПАДЪЦИ“							
	Обхванато население, което ще се обслужва от инсталациите за: - компостиране (и площадките за компостиране на място); - за предварително третиране; - за компостиране; - анаеробни инсталации.	Лица <i>*без дублиране на данните</i>	2 411 048	0	0	942 002	39%

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност, (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
	Завършена техническа рекултивация (на депа за неопасни отпадъци)	брой	57	0	0	13	22,8%
	Рекултивирана площ	хектари	169,2	0	0	25,83	15,3%
	Намалено количество на депонираните битови отпадъци в резултат от изпълнението на проекти по приоритетна ос 2 <i>Показателят обобщава следните индикатори:</i> <i>Общо количество депонирани битови отпадъци от обслужваните от всички инсталации населени места;</i> <i>Общо количество депонирани битови отпадъци от Столична община;</i> <i>Общо количество депонирани битови отпадъци от обслужваните от инсталациите за компостиране (и площадките за компостиране на място населени места);</i> <i>Общо количество депонирани битови отпадъци от обслужваните от анаеробната инсталация населени места.</i>	т./год. *без дублиране на данните	656 931	0	0	216 456	33%
	Намалено количество на депонираните биоразградими битови отпадъци в резултат от изпълнението на проекти по приоритетна ос 2 <i>Показателят обобщава следните индикатори:</i> <i>Общо количество на депонираните биоразградими битови отпадъци от обслужваните от всички инсталации населени места;</i> <i>Общо количество на депонираните биоразградими битови отпадъци от обслужваните от инсталациите за компостиране (и площадките за компостиране на място населени места);</i> <i>Общо количество на депонираните биоразградими битови отпадъци от обслужваните от анаеробната инсталация населени места.</i>	т./год. *без дублиране на данните	296 872,5	0	0	129 333	43,6%

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност, (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“							
	Подкрепени местообитания <i>Показателят обобщава индикаторите: Брой местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус Местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус</i>	брой	54	0	0	11	20,4%
	Местообитания с подобро природозащитно състояние ¹⁷	брой	10	0	0	0	0%
	Подкрепени видове <i>Показателят обобщава индикаторите: -Брой видове, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус; -Видове, за чието опазване се изпълняват дейности -Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост</i>	брой	86	0	0	10	12%
	Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	хектари	659 391	0	0	0	0%
ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА“							
	Изготвени анализи/ оценки/ проучвания към инвестиционни проекти за намаляване на риска от наводнения	брой	5 ¹⁸	0	0	2	40%

¹⁷ Показателят „Местообитания с подобро природозащитно състояние“ ще бъде отчетен при приключване на Програмата в срока по чл. 141 от Регламент (ЕС) 1303/2013.

¹⁸ Целевата стойност е на база сключени договори, като не е изрично заложена като индикатор. Информацията се проследява по Технически отчет на бенефициентите, т.2 Изпълнение по дейности, както и в т. 8. от договорите за БФП – „План за изпълнение/Дейности по проекта (информацията)“.)“. В случая се отчитат:

- 1 бр. анализ по Договор № **BG16M1OP002-4.004-0002-C03**, дейност „Изготвяне на експертни анализи, геоложки и хидроложки проучвания за обект "Възстановяване и укрепване на стената на яз. "Хайдушко кладенче" и съоръженията към нея, находящ се в землището на община Гълъбово, с цел подобряване на нейното техническо и

ID	Показател	Мерна единица	Целева стойност, (2023 г.)	2015	2017	30 юни 2021	
	Брой язовири с подобро техническо състояние	брой	18	0	0	3	16,7%
ПРИОРИТЕТНА ОС 5 „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ“							
	Доставени екологични електрически превозни средства на общественя транспорт	брой	377	0	0	4	1,1%

Източник: ИСУН 2020

4.4. Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол, съгласно т. II от Становище по ЕО № 15-9/2014 г.

ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „ВОДИ“

Индикатор: **Качество на водите за питейно-битови цели**

Във всички зони на водоснабдяване са определени пунктове за мониторинг съобразно нормативната уредба. Качеството на питейната вода се оценява по микробиологични, органолептични, физикохимични, химични и радиологични показатели, регулирани с Наредба № 9 от 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Прегледът на обобщените данни от провеждания от Регионална здравна инспекция (РЗИ) контролен мониторинг на питейната вода през 2019 г. показва, че общото съответствие с изискванията се запазва на сравнително високо ниво, съпоставимо с това през предходните години. И през 2019 г. несъответствията са най-често спорадични. Наблюдават се предимно в по-малки населени места – индикация за недобра водоснабдителна практика, респ. нерегулярна профилактика на съоръженията и неефективен режим на дезинфекция на водата, включително в зони с амортизирана водоразпределителна мрежа и чести аварии. Епизодични несъответствия по микробиологични показатели се отбелязват и в отделни големи зони, водоснабдявани от повърхностни водоизточници, най-често повлияни от неблагоприятни метеорологични условия, отсъствие на

експлоатационно състояние, защита на техническа и социална инфраструктура, както и повишаване защитата на населението от наводнения" – приключен (процедура BG16M1OP002-4.004);

- 1 бр. оценка по Договор № BG16M1OP002-4.002-0001-C04, дейност „Д4 Обзор, оценка и предложение за оптимизация на съществуващи системи за наблюдение на водите в басейна на река Искър“ – приключен (процедура BG16M1OP002-4.002);
- 3 бр. планирани проучвания и оценки, необходими за изготвянето на втори ПУРН по Договор № BG16M1OP002-4.005-0001-C03 – в изпълнение (процедура BG16M1OP002-4.006)

пречистване или несъответстваща обработка на водата. Същевременно по тези показатели е постигната много висока стандартност в зони, в които през годината са реализирани конкретни мерки за подобряване процеса на дезинфекция и автоматизирането му.¹⁹

В сектор Води е заложена една допълнителна мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г. - „**Здравен ефект от прилагане на мерките за изграждане/ реконструкция на съоръжения за добив и пречистване на питейни води**“, която да се проследява с индикатор „**Качество на водите за питейно-битови цели и изменението му след прилагане на мерки за подобряване**“. Отношение към цитирания индикатор имат показателите, обобщени в **Таблица № 5.1**, колона „**Показатели с отношение към индикатора**“ и представени подробно по-горе, в точка 4.

Пряко отношение към качеството на водите за питейно-битови цели има състоянието на водопреносната мрежа. Компрометираната такава влошава качеството на доставяната до крайния потребител вода, поради инфилтрация на различни по характер вещества по трасето на тръбопроводите. Това, от своя страна, налага по-високи нива на дезинфекция, което може да окаже влияние върху качествата на водата за пиене. В допълнение, при изчерпване експлоатационния капацитет на материалите, от които са изработени съоръженията във времето, те отделят по-големи количества вредни за здравето елементи, което налага периодичната им подмяна. Напредъкът по показател **Рехабилитирани/ реконструирани/ модернизирани водоснабдителни мрежи** води до допълнителен резултат - **намаляване на физическите загуби на вода** и до увеличаване на **допълнителния брой жители с достъп до подобро водоснабдяване**.

Новоизградените водоснабдителни мрежи допринасят за осигуряване на основни здравно-хигиенни нужди на населението и високо качество, безопасност и съответствие с нормативните изисквания на постъпващата в домакинствата питейна вода, както и за осигуряване непрекъснатост на водоподаването и съответствие с нормативните изисквания. По данни от 2019 г. на Националния статистически институт (НСИ), 99.4% от населението в страната е свързано с обществено водоснабдяване, което е показател за висока степен на достъпност и осигуреност на потребителите с вода за питейно-битови цели, която е обект на мониторинг²⁰.

Показателите с косвен ефект

Косвеният ефект върху индикатора „**Качество на водите за питейно-битови цели и изменението му след прилагане на мерки за подобряване**“ от промените по показателите: „Качество на водите за питейно-битови цели и изменението му след прилагане на мерки за подобряване“ от напредъка по показателите „1.1.Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство“ и „1.4.Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ“, „СО19 Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води“, се състои в подобряване качеството на водите, които се заустват във водни

¹⁹ Източник: Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2019 г., изготвян от ИАОС

²⁰ Източник: Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2019 г., изготвян от ИАОС

обекти, след пречиствателни станции. Тези обекти често имат връзка с водоизточници за питейна вода или подпочвени води, което дава отражение върху качеството на последните.

Друг косвен ефект, който се наблюдава във връзка с напредъка по показатели „Новоизградени канализационни мрежи (включително колектори) и „Рехабилитирани/ реконструирани/ модернизирани канализационни мрежи (включително колектори)“ е намаляване просмукването в почвите и в подпочвените води на отпадъчни води от канализацията, причина, за които е компрометираната канализационна мрежа. С тези инвестиции се обезпечава по-пълно събиране на отпадъчните води.

Таблица № 5.1 Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. – сектор Води

Мярка по наблюдение и контрол съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г.	Индикатор, мерна единица съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г.	Отношение към индикатора	Показатели с отношение към индикатора	Данни към 30.06.2021 г.	
				стойност	% на изпълнение
1	2	3	4	5	6
ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 1					
Здравен ефект от прилагане на мерките за изграждане/ реконструкция на съоръжения за добив и пречистване на питейни води	Качество на водите за питейно-битови цели и изменението му след прилагане на мерки за подобряване	Пряко	Новоизградени водоснабдителни мрежи	1,28 км	100%
			Рехабилитирани/реконструирани/ модернизирани водоснабдителни мрежи	47,39 км	83%
			СО18 Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване	191 451 екв. ж.	10,6%
			Брой изградени/реконструирани пречиствателни станции за питейни води	0	0%
			Намаляване на физическите загуби на вода	0	59% ²¹
			Брой проекти/общини, с намаление на физическите загуби на вода	2 бр.	40%
		Косвено	1.1.Товар на замърсяване, който се събира и третира в пълно съответствие с приложимото законодателство	0	14%
			1.2.Водни тела с подобрен мониторинг на количественото състояние	0	0%

²¹ По всеки проект, допринасящ за индикатора, е определена целева стойност. Тази цифра не е показател за общ напредък по индикатора, а осреднена икономия за приключилите проекти.

			1.3.Водни тела с подобрен мониторинг на химичното състояние	0	0%
			1.4.Изградени/рехабилитирани/реконструиран и ПСОВ	13	52%
			СО19 Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води	402 519	21%
			Лаборатории с подобрен капацитет за мониторинг на химичното състояние	0	112,5%
			Новоизградени канализационни мрежи (включително колектори)	0	74%
			Рехабилитирани / реконструирани /модернизирани канализационни мрежи (включително колектори)	0	76,3%

ПРИОРИТЕТНА ОС 2 „ОТПАДЪЦИ“

В сектор Отпадъци са заложили три допълнителни мерки по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г., описани в Таблица 5.2, колона 1, които да се проследяват със съответните индикатори, описани в колона 2. Отношение към цитираните индикатори имат показателите, обобщени в Таблица № 5.2, колона „Показатели с отношение към индикатора“ и представени подробно по-горе, в точка 4.

Индикатор 1: **Изпълнение на мерки за опазване на човешкото здраве и ефективност на изпълнението**

В насоките за кандидатстване по процедурите се изисква кандидатите да представят информация за съответните решения по ОВОС/ЕО/ОС, както и анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците, като анализът включва екологични критерии, вкл. такива за опазване на човешкото здраве.

Рекултивацията на депа е с първостепенна важност за **човешкото здраве**, с оглед отделянето на вредни газове като метан (CH₄), въглероден диоксид (CO₂) и азот (N₂) в процеса на гниене при нерекултивирани депа за отпадъци. Освен това, тези газове повишават риска от спонтанно и умишлено запалване, което, от своя страна, би довело до рязко влошаване качеството на атмосферния въздух в района и насищането му с широка гама вредни емисии, в т. ч. фини прахови частици (ФПЧ). В тази връзка, рекултивацията свежда до минимум разпрашаването, с което се превентира разнасянето на ФПЧ от самото сметище, които имат особено вреден ефект върху дихателната система на човека и животинските видове. В допълнение, изпълнението на ОПОС 2014-2020 г. намалява потенциално негативното въздействие върху климата в следствие на пожари.

Увеличеният **капацитет за рециклиране и оползотворяване на отпадъците** директно рефлектира върху намаляване **количеството на депонираните битови отпадъци**. Увеличеното количество на рециклираните и оползотворени отпадъци допринасят за по-малко количество

вредни емисии, отделяни при производството на нови суровини и продукти, както и по-малко емисии от горива за доставка на ресурси и продукти. Количеството депонирани отпадъци е в пряка връзка с тоновете вредни емисии, отделяни при транспорта и депонирането им. В допълнение, депонираните биоразградими битови отпадъци отделят вредни за живите организми вещества в течна и газообразна форма, което изисква допълнително третиране и обезвреждане. То, от своя страна, налага влагане на нови ресурси – материали, енергия, човешки ресурс, за които, от екологична и икономическа гледна точка, също следва да се полагат усилия за редуциране.

Индикатор 2: **Предприети мерки, бр. мерки и ефективност на изпълнението им; Установени превишения на нормите за шум, dB (A)**

В насоките за кандидатстване по процедурите се изисква кандидатите да представят информация за съответните решения по ОВОС/ЕО/ОС, както и анализ за ефективност на централизиран или децентрализиран подход за изграждане на инфраструктура за управление на отпадъците. Анализът включва екологични критерии, вкл. такива за шумови емисии и близост до обекти, подлежащи на здравна защита.

В проектните предложения кандидатите описват необходимостта/липсата на необходимост от предприемане на мерки за ограничаване на шумовото въздействие.

Към момента на изготвяне на настоящия доклад не са установени превишения на нормите за шум на етапа на строителство и експлоатация, дължащи се на дейности по проектите в сектора.

Индикатор 3: **Брой изградени пречиствателни съоръжения**

Индикаторът е заложен във връзка с планираната процедура „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. На 23.07.2021 г. е избран изпълнител по основните дейности, като Решението за избор е обжалвано. Решението на КЗК постановява оценката на подадените оферти да бъде преразгледана, като същото е обжалвано от страна на общината пред ВАС.

Таблица № 5.2 Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. – сектор Отпадъци

Мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Индикатор, мерна единица, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Отношение към индикатора	Показатели с отношение към индикатора	Данни към 30.06.2021 г.	
				стойност	% на изпълнение
1	2	3	4	5	6
ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 2					
Изпълнение на мерки за опазване на човешкото	Изпълнение на мерки за опазване на човешкото	Пряко	2.4. Завършена техническа рекултивация на депа, предмет на процедура по нарушение на	1	1,8%

здраве при изграждане и експлоатация на инсталации и съоръжения за отпадъци	здраве, бр. мерки и ефективност на изпълнението		правото на ЕС във връзка с постановено Решение на Съда на Европейския съюз от 16.07.2015 г. по дело C-145/14.		
			Завършена техническа рекултивация (на депа за неопасни отпадъци)	13 бр.	22,8%
			Рекултивирана площ	25,83 ха	15,3%
		Косвено	CO17 Твърди отпадъци: Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци	58 645	24,4%
			2.1. Количество на депонираните битови отпадъци	82 060	12,6%
			2.2. Допълнителен капацитет за оползотворяване на битови отпадъци (за получаване на енергия)	0	0%
			Намалено количество на депонираните битови отпадъци в резултат от изпълнението на проекти по приоритетна ос 2 (обобщаващ за няколко индикатора)	216 456 т./год.	33%
			Намалено количество на депонираните биоразградими битови отпадъци в резултат от изпълнението на проекти по приоритетна ос 2 (обобщаващ за няколко индикатора)	129 333 т/год.	43,6%
			Обхванато население, което (ще) се обслужва от инсталациите за: - компостиране (и площадките за компостиране на място); - за предварително третиране; - за компостиране; - анаеробни инсталации.	942 002 лица	39%
Ограничаване на шумовото въздействие при строителство и експлоатация на съоръженията/инсталациите за отпадъци	Предприети мерки, бр. мерки и ефективност на изпълнението им; Установени превишения на нормите за шум, dB (A)	неприложимо	неприложимо	В проектните предложения кандидатите описват необходимостта/липсата на необходимост от предприемане на мерки за ограничаване на шумовото въздействие.	

				Не са установени превишения на нормите за шум на етапа на строителство и експлоатация, дължащи се на дейности по проектите в сектора.
Осигуряване на пречистване на отделяните газове при експлоатация на инсталациите за оползотворяване (изгаряне) на отпадъци с добив на енергия	Брой изградени пречиствателни съоръжения	неприлож имо	неприложимо	Към дата на докладване няма реализирани проекти за инсталации за оползотворяване (изгаряне) на отпадъци с добив на енергия.

ПРИОРИТЕТНА ОС 3 „НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ“

В сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“ са заложили три допълнителни мерки по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г., описани в Таблица 5.3, колона 1, които да се проследяват със съответните индикатори, описани в колона 2. Отношение към цитираните индикатори имат показателите, обобщени в Таблица № 5.3, колона „Показатели с отношение към индикатора“ и представени подробно по-горе, в точка 4. В колона „Показатели с отношение към индикатора“ не са представени индикаторите, по които не е докладван напредък.

Индикатор 1: **Постигната степен на съхраненост спрямо базовото състояние**

Индикатор 2: **Процент** (Видове с подобро природозащитно състояние, съответно на национално и биогеографско ниво и на ниво Защитена зона)

Индикатор 3: **Процент** (Местообитания с подобро природозащитно състояние, съответно на национално и биогеографско ниво и на ниво защитена зона.)

Приоритетна ос 3 стартира реално изпълнение със сравнително по-бавни темпове поради редица фактори, сред които разнообразието от финансирани мерки и допустими бенефициенти, част от които имат ограничен опит с управление на проекти. Това наложи за някои от тях първоначално да бъдат проведени специфични обучения. В допълнение, в рамките на програмния период започна прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие (BOMR), за който беше необходимо време да се установи механизъм, по който той да бъде най-ефективен за изпълнение на целите едновременно на оперативната програма и на местните общности.

Възпрепятствано е създаването и административното урегулиране на органите за управление на мрежата Натура 2000. Предложените изменения и допълнения в Закона за биологичното разнообразие не са приети от Народното събрание и предвиденият първоначално във финансовия план ресурс по тази линия, продължава да се преразпределя по други дейности в сектора. В допълнение, следва да се отбележи, че в контекста на Ковид пандемията, на национално ниво е взето решение от приоритетната ос да се пренасочи свободен ресурс за справяне с последствията от Ковид кризата.

Въпреки горното и поради спецификите си – като липсата на тромави процедури, свързани с изпълнението на тежки инфраструктурни проекти - приоритетната ос позволява скъсен период на изпълнение за по-голямата част от проектите, което, от своя страна, дава възможност за компенсиране на забавения старт. В рамките на година са обявени основната част от процедурите за предоставяне на БФП, като в допълнение процесът на оценка е максимално ускорен. Това даде възможност за постигане на ускорени темповете на напредък в изпълнението в сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“ на ОПОС 2014-2020 г. през 2021 г. Анализът на експертните становища от финалните отчети по завършените проекти с включени консервационни мерки по приоритетна ос 3 на ОПОС 2014-2020 г. показва, че предварително заложените дейности са изпълнени в пълен обем, съгласно изискванията, както и че няма риск от неблагоприятни последствия при прилагането на ОПОС 2014-2020 г. Въпреки това на този етап не може да се отчете подобрене на природозащитното състояние (на видове/местообитания/птици), тъй като приключилите проекти са с ограничен териториален обхват и не покриват изцяло ниво биоекографски регион, на което се извършват оценката и докладването по чл. 12 и чл. 17 по двете природозащитни Директиви, използвани за определяне на базовите и целевите стойности на индикаторите по оста. В този смисъл отчитането на трите индикатора за резултат по приоритетна ос 3 ще бъде извършено на етапа на приключване на оперативната програма в сроковете по чл. 141 от Регламент (ЕС) 1303/2013 г.

Таблица 5.3. Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. – сектор „Натура 2000 и биоразнообразие“

Мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Индикатор, мерна единица, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Отношение към индикатора	Показатели с отношение към индикатора	Данни към 30.06.2021 г.	
				стойност	% на изпълнение
1	2	3	4	5	6
ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 3					
Състояние на местообитанията и на местообитанията на видове, подкрепени по ОПОС	Постигната степен на съхраненост спрямо базовото състояние	пряко	Подкрепени местообитания <i>Показателят обобщава индикаторите: Брой местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус Местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус</i>	11	20,4%
		косвено	Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	0	0%
Видове с подобро природозащитно състояние, съответно на национално и биогеографско ниво и на ниво Защитена зона	%	пряко	3.8 Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост - <i>показател от вида „основна стъпка за изпълнение“, която е заложена за 2018 г. и е изпълнена на съответния етап</i>	1 ²²	100%
			Подкрепени видове <i>Показателят обобщава индикаторите:</i>	10	17,5%

²² Отчетеният вид е „Планински кеклик (Alectoris graeca graeca)“. Приносът към показателя е отчетен по проект BG16M1OP002-3.007-0009-C03 „Подобряване природозащитното състояние на типове природни местообитания и видове от мрежата Натура 2000 на територията на Природен парк „Врачански Балкан“, дейност „Подобряване на състоянието на популацията на Планински кеклик (Alectoris graeca graeca)“.

Забележка: Разграничаването на трите нива е необходимо, за да бъдат отчетени резултатите от мерки, приложени както на ниво защитена зона, така и техния сумарен ефект. За част от мерките, подкрепени със съответни финансирани проекти по ОПОС 2014-2020 г., не може да се очаква положителен ефект на национално ниво, но такъв ще бъде налице на по-ниско ниво (биогеографско или защитени зони)			-Брой видове, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус; -Видове, за чието опазване се изпълняват дейности		
			Видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	0	0%
Местообитания с подобро природозащитно състояние, съответно на национално и биогеографско ниво и на ниво защитена зона. Забележка: Разграничаването на трите нива е необходимо, за да бъдат отчетени резултатите от мерки, приложени както на ниво защитена зона, така и	%	пряко	Местообитания с подобро природозащитно състояние	0	0%
		косвено	Подкрепени местообитания Показателят обобщава индикаторите: Брой местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус Местообитания, подкрепени с цел поддържане/възстановяване на благоприятен природозащитен статус	11	20,4%
			Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост	0	0%

техният сумарен ефект. За част от мерките. подкрепени със съответни финансирани проекти по ОПОС 2014-2020 г., не може да се очаква положителен ефект на национално ниво, но такъв ще бъде налице на по-ниско ниво (биогеографско или 33).					
---	--	--	--	--	--

По показател „Площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост“ е отчетена нулева стойност въпреки отчетените подкрепени видове – 10 бр., тъй като обект на интервенциите по съответните проекти са видове птици.

ПРИОРИТЕТНА ОС 4 „ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА“

Индикатор: Брой изготвени анализи/оценки/ проучвания към инвестиционни проекти за намаляване на риска от наводнения

В сектор „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“ е заложена една допълнителна мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г., описана в Таблица 5.4, колона 1, които да се проследяват със съответните индикатори, описани в колона 2. Отношение към цитираните индикатори имат показателите, обобщени в Таблица № 5.4, колона „Показатели с отношение към индикатора“ и представени подробно по-горе, в точка 4.

Индикаторът се докладва на ниво проекти, които имат принос към изпълнението му. Целевата стойност е на база планираните дейности, съгласно сключени договори и не е изрично заложена като индикатор.

До момента са изпълнени два проекта, по които са изготвени един анализ и една оценка. В процес на изпълнение е договор „Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори ПУРН за периода 2022-2027 г.“ (№ BG16M1OP002-4.005-0001-C03), който предвижда да бъдат завършени три проучвания и оценки, необходими за изготвянето на втори ПУРН.

Таблица 5.4. Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. – сектор „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Индикатор, мерна единица, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г	Отношение към индикатора	Показатели с отношение към индикатора	Данни към 30.06.2021 г.	
				стойност	% на изпълнение
1	2	3	4	5	6
ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 4					
Съобразяване на дейностите по възстановяване на заливни зони и по подобряване на задържането на водите с ПУРН	Брой изготвени анализи/оценки/ проучвания към инвестиционни проекти за намаляване на риска от наводнения	пряко	Брой изготвени анализи/оценки/ проучвания към инвестиционни проекти за намаляване на риска от наводнения ²³	2	40%
		косвено	Брой язовири с подобро техническо състояние	3	16,7%

²³ Целевата стойност е на база сключени договори и не е изрично заложен като индикатор. Информацията се проследява по Технически отчет на бенефициентите, т.2 Изпълнение по дейности, както и в т. 8. от договорите за БФП – „План за изпълнение/Дейности по проекта (информацията)“.

1 бр. анализ по Договор № **BG16M1OP002-4.004-0002-C03**, дейност „Изготвяне на експертни анализи, геоложки и хидроложки проучвания за обект "Възстановяване и укрепване на стената на яз. "Хайдушко кладенче" и съоръженията към нея, находящ се в землището на община Гълъбово, с цел подобряване на нейното техническо и експлоатационно състояние, защита на техническа и социална инфраструктура, както и повишаване защитата на населението от наводнения" – приключен (процедура BG16M1OP002-4.004);

1 бр. оценка по Договор № **BG16M1OP002-4.002-0001-C04**, дейност „Д4 Обзор, оценка и предложение за оптимизация на съществуващи системи за наблюдение на водите в басейна на река Искър“ – приключен (процедура BG16M1OP002-4.002);

3 бр. планирани **проучвания и оценки**, необходими за изготвянето на втори ПУРН по Договор № BG16M1OP002-4.005-0001-C03 – в изпълнение (процедура BG16M1OP002-4.006) с индикатор на ниво процедура „Брой завършени проучвания и оценки, необходими за изготвянето на втори ПУРН“ с целева стойност 3 бр.

ПРИОРИТЕТНА ОС 5 „ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ“

В сектор „Подобряване качеството на атмосферния въздух“ са заложили две допълнителни мерки по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г., описани в Таблица 5.5, колона 1, които да се проследяват със съответните индикатори, описани в колона 2. Отношение към цитираните индикатори имат показателите, обобщени в Таблица № 5.5, колона „Показатели с отношение към индикатора“ и представени подробно по-горе, в точка 4.

Индикатор 1: Имисионни концентрации на азотни оксиди и ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг на КАВ

Индикатор 2: Засегнато население, което живее при наднормени нива на замърсяване с ФПЧ₁₀

Замърсяването с ФПЧ₁₀ продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух в страната. Основните причини за наднормено замърсяване с прахови частици са отоплението с твърдо гориво през зимния сезон и емисиите от автомобилния и обществен транспорт.

През 2019 г. в тринадесет общини, включени в наказателната процедура за неспазване на нормите по показател фини прахови частици, е постигнато съответствие с нормите – Гълъбово, Девня, Добрич, Пирдоп, Сливен, Стара Загора, Ловеч, Варна, Благоевград, Бургас, Димитровград, Кърджали и Несебър.

Замърсяването с ФПЧ₁₀ има ясно изразен сезонен характер. Превишения на нормата за ФПЧ₁₀ се наблюдават предимно през зимния период, поради използване на твърди горива за битово отопление. Неблагоприятните метеорологични условия също влияят върху концентрациите на ФПЧ₁₀ – ниска скорост на вятъра, мъгла, температурна инверсия.

Данните за ФПЧ₁₀ в периода 2015-2019 г., регистрирани в някои от пунктовете, разположени в населени места показват тенденция към намаление на средногодишните концентрации и броя на превишенията на СДН. През 2019 г. не са регистрирани превишения на средногодишната норма за ФПЧ_{2.5}, а показателят за средна експозиция на населението на ФПЧ_{2.5} за 2019 г. намалява от 20.93 µg/m³ през 2018 г. на 20.74 µg/m³ през 2019 г.²⁴

С финансиране по ОПОС 2014-2020 г. е разработена и въведена информационна система за докладване на данни за КАВ, (*проект № ИСУН: BG16M1OP002-5.001-0001-C01*), която осигурява качествен мониторинг, който пък е база за разработване на анализи и стратегия за подобряване на КАВ. Системата се използва и за следене в реално време на състоянието на атмосферния въздух на територията на страната и дава възможност за своевременно информиране на населението и предприемане на съответните мерки.

²⁴ Източник: Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България за 2019 г., изготвян от ИАОС

Таблица 5.5 Информация за допълнителните мерки и индикатори по наблюдение и контрол от Становище по ЕО № 15-9/2014 г. – сектор „Подобряване качеството на атмосферния въздух“

Мярка по наблюдение и контрол, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г.	Индикатор, мерна единица, съгл. Становище по ЕО № 15-9/2014 г.	Отношение към индикатора	Показатели с отношение към индикатора	Данни към 30.06.2021 г.	
1	2	3	4	5	6
ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 5					
Имисионни концентрации на азотни оксиди и ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг на КАВ	Брой превишаване на СДН и СГН за ФПЧ ₁₀ и на СЧН и СГН за NO _x спрямо базовото състояние, отчетено през 2013 г., %	пряко	Количество ФПЧ (Намаляване на замърсяването на атмосферния въздух чрез понижаване на количествата на ФПЧ ₁₀ /NO _x)	0	0%
		косвено	Доставени екологични електрически превозни средства на обществения транспорт	4 бр.	1,1%
Засегнато население, което живее при наднормени нива на замърсяване с ФПЧ ₁₀	Промяна на процента население спрямо базовото състояние, отчетено през 2013 г., %	пряко	Население, обхванато от мерките за намаляване на количествата на ФПЧ ₁₀ и NO _x	0	0%
		косвено	Проекти, насочени към намаляване на количествата на ФПЧ ₁₀ и NO _x	19 бр.	100%

5. Цялостно въздействие на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“

СЕКТОР ВОДИ:

- Подобрява се състоянието и химичният баланс на повърхностните водни тела в района на интервенция в резултат от:

Новоизградената канализационна мрежа, която осигурява включване към ПСОВ на зауствани до момента във водни обекти и дерета замърсени водни количества;

Подменена канализационна мрежа, което преустановява просмукването на замърсители в почвите, а оттам – в подпочвените води, респективно - други водни обекти;

Новоизградените ПСОВ и реконструирани или доизградени такива, които осигуряват пречистване на битовите отпадъчни води до степен, удовлетворяваща изискванията за съответния водоприемник, съгл. Директива 91/271/ЕИО за пречистване на градските отпадъчни води.

- Подобрява се качеството и химичният баланс на подпочвените води, поради:

Значително подобреното качество на канализационната мрежа и намалената инфилтрация в почвите;

Новоприсъединеното население към пречиствателни станции.

- Подобрява се качеството и химичният баланс на почвите;
- Подобрява се водният баланс в регионите, т. к. се намаляват загубите на питейна вода, което, от своя страна, намалява разходваните за тази цел количества.

Изграждането на нова и рехабилитацията на стара водоснабдителна мрежа води до чувствително намаляване на физическите загуби на питейна вода, което на фона на тенденциите за трайно затопляне на климата, комбинирани с все по-дългите периоди на засушаване, е ключов резултат от изпълняваните проекти;

- Подобрява се качеството на питейната вода, т. к. чувствително намалява инфилтрацията от почвите във водоснабдителната система, подменят се корозиралите водопроводи и тези с изтекъл експлоатационен период, които отделят вредни за здравето елементи.

Като вторичен ефект се намаляват количествата химикали, добавяни във водата за привеждането ѝ в съответствие с нормите за питейни води на територията на страната, което намалява химичния товар и в отпадъчните води. Косвено, тези интервенции се отразяват в редуциране количеството генерирани отпадъци от бутилирана минерална вода, характерно за районите с ниско качество или нестабилни показатели на питейната вода;

- Подобряват се условията и оттам качеството на живот на местните жители и гостите в съответните населени места.
- Подобрена е жизнената среда за растителните и животински видове в районите с инвестиции – намален е товарът на химическото замърсяване на водите тела, почвите и въздуха.

СЕКТОР ОТПАДЪЦИ:

- Подобрява се състоянието на почвите като косвен ефект от подобряване на управлението на отпадъците;
- Предотвратява се инфилтрацията на замърсени води в резултат от разлагането на отпадъци;
- Максимално се редуцира освобождаването на вредни за хората, околната среда и климата газове в резултат от разлагането на отпадъци;
- Минимизира се разпрашаването и опожаряването на депа;
- Увеличава се делът на рециклираните и оползотворени отпадъци;
- Спомага за устойчиво управление на потока битови, в т.ч. биоразградими отпадъци, съгласно йерархията на управление на отпадъците;
- Площите, необходими за депа за съхранение на битови отпадъци намаляват като относителен дял, благодарение на възможностите за разделно събиране, инсталациите за преработка и оползотворяване на отпадъци.

СЕКТОР НАТУРА 2000 И БИОРАЗНООБРАЗИЕ:

- Постига се положително дълготрайно въздействие върху биоразнообразието чрез дейностите и целите по ПО 3, които пряко ще доведат до подобряване на природозащитния статус на видове и местообитания, целеви за опазване в защитените зони по Натура 2000.

СЕКТОР ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ И СВЛАЧИЩА:

- Запазват се и се възстановяват елементи на естествените ландшафти, подобрява се структурата и функционирането на природните ландшафти, предотвратява се рискът от увреждане и унищожаване на ландшафти, чрез дейностите за превенция и управление на риска от наводнения и свлачища;
- Подобрява се състоянието на материалните активи, свързани с опазване на околната среда, както и опазване на материалните активи чрез дейностите, свързани с превенция и управление на риска от наводнения и свлачища;
- Намалява се рискът от наводнения и свлачища.

СЕКТОР ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

- Интегрират се аспектите, свързани с изменението на климата чрез ограничаване на емисиите на парникови газове и увеличаване на способността на средата за адаптиране към изменящия се климат;
- Намаляват се нивата на ФПЧ и NOx в градска среда и косвено се редуцира емитирането на вредни газове при третирането на утайки и отпадъци, свързано също с подобряване на качеството на атмосферния въздух;
- Подобрява се качеството на атмосферния въздух в градската среда.

ДРУГИ:

- Инвестициите в рамките на програмата подобряват качеството на живот на хората в населените места, в които се интервенира.
- За осъществяването на целите и инвестициите по ОПОС се откриват нови работни места, създава се специфичен опит във фирмите-изпълнители за реализация на проекти, финансирани от европейски програми;
- Създава се капацитет за управление на проекти в сферата на околната среда на национално ниво – както в общинската администрация, така и в консултантския, строителен бизнес, НПО-сектора и др.;
- Подобрява се екологичната култура на бенефициентите и обществото като цяло;
- По-ефективно се опазват културните ценности, чрез прилагане на законодателството за опазване на околната среда и подобряване на качеството ѝ;
- Подобряват се условията за туризъм и, специално, екотуризм в страната.
- Програмата е основен източник за финансиране подготовката на проекти за екологични инвестиции.

5. Информация за констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и/или човешкото здраве в резултат на прилагането на ОПОС 2014-2020 г.

При осъществяването на ОПОС 2014-2020 г. са изпълнявани всички предписани от компетентния орган мерки, недопускащи неблагоприятни последствия върху околната среда. Въпреки че голяма част от проектите са в процес на изпълнение към отчетния период, стойностите на индикаторите, като цяло, показват положителни тенденции.

Програмата има положително въздействие върху човешкото здраве чрез подобряване състоянието на факторите и компонентите на околната среда, развитие на екологичната инфраструктура и превенция. Изпълняват се проекти, свързани с пречистване на отпадъчните и питейните води, намаляване загубите на вода; екологосъобразно третиране на отпадъците, намаляване количествата на депонираните отпадъци, увеличаване на рециклираните и оползотворените отпадъци; намаляване риска от наводнения и свлачищни процеси, подобряване реакцията при пожари и други бедствия; подобряване качеството на атмосферния въздух.

Ресурсът по приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“ допринася за намаляване и спиране загубата на биоразнообразие чрез изпълнение на дейности за устойчиво управление, опазване и възстановяване в рамките на Националната екологична мрежа и Национална приоритетна рамка за действие по Натура 2000 (НПРД) за периода 2014–2020 г. Изпълнението на мерките, заложиени по тази ос създават условия за опазване на защитените видове и хабитати, дивата флора и фауна, състоянието на природния ландшафт и биологичното разнообразие.

В периода на изпълнение на ОПОС 2014-2020 г. от 16.06.2018 г. до 30.06.2021 г. не са констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и човешкото здраве, в резултат на прилагането на програмата, съответно към датата на докладване няма установена необходимост от

предприемане и прилагане на коригиращи мерки по отношение на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.

6. Заключение за въздействието върху околната среда и човешкото здраве в резултат от прилагането на ОПОС 2014-2020 г. за периода 16.06.2018 - 30.06.2021 г.

Въз основа на информацията и анализите, представени в предходните точки на настоящия доклад, заключението по отношение на въздействието върху околната среда и човешкото здраве в резултат от прилагането на ОПОС 2014-2020 г. за периода 16.06.2018-30.06.2021 г. е:

- При разработване на насоките за кандидатстване по процедури по съответните приоритетни оси се залагат необходимите изисквания и критерии за проектните предложения за опазване на околната среда и човешкото здраве;
- Програмата е с изцяло екологична насоченост и от реализирането ѝ се очаква комплексно положително въздействие върху околната среда и човешкото здраве;
- Прилагането на ОПОС 2014-2020 г. не е довело до настъпване на неблагоприятни последствия върху околната среда и човешкото здраве, съответно към датата на докладване няма установена необходимост от предприемане и прилагане на коригиращи мерки по отношение на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.